

מר אמיר אלשטיין

יו"ר הוועד המנהל

מר יוחנן פלסנר

נשיא

מר ברנרד מרכוס

יו"ר בינלאומי

פרופ' גרהרד קספר

יו"ר המועצה הבינלאומית

ד"ר ג'ורג' שולץ

יו"ר של כבוד

חברי הוועד המנהל

פרופ' ורד וניצקי-סרוסי

מר חן ליכטנשטיין

גב' מול מועלם

מר טלי מרידור

עו"ד אבי פישר

מר אביעד פרידמן

ד"ר מיכל צור

מר יוסי קוצ'יק

מר עימאד תלחמי

המועצה הבינלאומית

השופטת רוזלי סילברמן אבלה, קנדה

מר אליזבט אברמס, ארה"ב

ד"ר מרטין אינדיק, ארה"ב

גב' אן אפלכאוס, ארה"ב

פרופ' ורנון בוגדנוב, בריטניה

השופטת דורית ביניש, ישראל

השופט סטיבן ברייר, ארה"ב

השופט סלים ג'ובראן, ישראל

ד"ר יאימ גוטמן, ארה"ב

ד"ר ג'וזף ג'וזפה, גרמניה

פרופ' רונלד דניאלס, ארה"ב

פרופ' משה הלברטל, ישראל

פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב

פרופ' רוגרט מונקין, ארה"ב

פרופ' כריסטוף מרקשיס, גרמניה

השופט אברהם סופר, ארה"ב

מר ברט סטפנס, ארה"ב

פרופ' ארווין קוטלר, קנדה

פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב

פרופ' גבריאלה שלו, ישראל

סגני נשיא

ד"ר יש (ג'סי) פרס, אסטרטגיה

פרופ' קרנית פלוג, מחקר

פרופ' יובל שני, מחקר

עמיתים בכירים

פרופ' תמר הרמן

פרופ' מוסטפא כבהא

פרופ' עמיחי כהן

פרופ' יותם מרגלית

פרופ' עליה פישר

פרופ' יובל פלדמן

פרופ' מרדכי קורמניצר

פרופ' גדעון רהט

ד"ר תהילה שורץ אלטשולר

פרופ' ידידיה צ' שטרן

פרופ' איתן שניטקי

מייסד ונשיא לשעבר

ד"ר אריק ברמון

נספח א':

מקרה בוחן: המערכת שהוצגה על ידי שר הביטחון נפתלי בנט

המערכת שהוצגה על ידי שר הביטחון סובלת ממספר כשלים מהותיים, ההופכים אותה למקרה בוחן מצער **כיצד אין לפעול**.

המערכת, שפותחה על ידי חברת איסוף המידע NSO, מכונה Fleming ומבוססת על מידע מיקומים, אשר יושג בדרך שכרגע איננה ידועה. אימון המערכת נעשה על מידע מיקום פרסומי – כלומר על מידע שנלקח מברוקרים הסוחרים במידע שנאסף באמצעות אפליקציות סלולריות שלהן מאפשרים המשמשים לאסוף נתוני מיקום. כמובן ששימוש כזה חורג מעיקרון צמידות המטרה ומהסכמתם החופשית של המשתמשים, שלא ניתנה למטרות מעקב על ידי מערכות ביטחון.

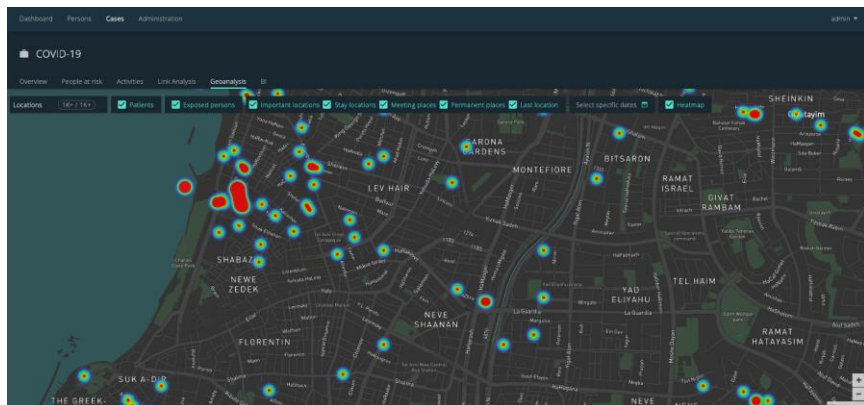
במערכת מוצגים הנתונים בדרך אינטואיטיבית ובאמצעות מפות חום. הדבר מאפשר לעקוב לאן אנשים הולכים, את מי הם פוגשים, לכמה זמן והיכן. במערכת עצמה אנשים אינם מזוהים לפי שם או פרטים אחרים אלא לפי מספרים ("חולה מס' 74"), ואחר כך, ככל שרשויות הבריאות זקוקות לכך, הן יכולות להמיר את המספר בזהות, כלומר לבצע רה-אנונימיזציה.

המערכת מעניקה למשתמש שלושה שירותים עיקריים:

- א. איתור וניתוח מעגלי הדבקה, במעגל שני ושלישי, בהסתמך על מיקום מפגש ומשך מפגש עם חולים מאומתים. כך אפשר להודיע לחבי בידוד על חובתם להיכנס לבידוד.
- ב. יצירת "מפות חום" וניתוחי ניבוי היכן קיימים מוקדי התפרצות (ממיקום ספציפי שבו נדבקו אנשים רבים כגון מסעדה, סופרמרקט או בית כנסת ; בשכונות ובערים).
- ג. יצירת "דירוג הדבקה", בציון שבין 1 ל - 10, לכל אזרח. מערכת זו מבוססת כרגע על חישוב אלגוריתמי של מעקב מיקום וזמן שהיה של כל אדם בקרבת חולה והיא מיועדת להכרעה מי יצטרך לעבור בדיקה לגילוי המחלה.

הבעיות המתעוררות:

1. להבדיל ממה שפרסם שר הביטחון, לא מדובר במערכת שפותחה על ידי הצבא או מפא"ת אלא במערכת שפותחה על ידי חברת NSO. נקל לראות זאת בממשק הגרפי הזהה למה שהיא מציגה למדינות שונות שלהן היא מבקשת להציע את המערכת¹ (והדומה, כך לפי פרסומים, לממשק של מערכת פגסוס, מוצר הדגל של NSO). גם הסתרת שמה של חברת NSO לכתחילה, היתה שגויה. **שקיפות נדרשת** גם בעת הזאת, בוודאי ביחס לשאלה מי פיתח את המערכת.

¹ הציוצים של בנט על המערכת כולל צילום מסך שנראה שייך למערכת של NSO: <https://twitter.com/naftalibennett/status/1244534719540277248>

2. חברת NSO ידועה כחברה הפועלת במחשכים ויש לגביה מחלוקת ציבורית קשה בעולם, שהתבטאה בדו"חות של הרפורטר לענייני פרטיות וחופש ביטוי של האו"ם וכן של ארגוני חברה אזרחית בעולם, ובתביעות אזרחיות על ידי חברות גדולות וארגוני זכויות אדם. במדינת ישראל יש עשרות חברות העוסקות בניתוח מידע בקנה מידה רחב, בין אם מדובר בחברות ישראליות ובין אם מדובר במרכזי פיתוח של חברות בינ"ל כגון IBM ומייקרוסופט. אף שבכל הנראה מדובר במערכת טובה, מכל מקום החשש של whitewashing בחסות המדינה הוא חשש קיים.

3. דרך הפעולה משקפת כשלים חמורים בהתנהלות שר הביטחון, שבראשם:

- היעדר היוועצות עם מערכת הבריאות (היעדר הוכחת נחיצות);
- היעדר היוועצות עם הייעוץ המשפטי לממשלה (היעדר בדיקת חוקיות);
- חשש לניגוד עניינים בשל יחסי קרבה עם ראשי חברת NSO (עבירה על כללי המשפט המנהלי החלים, למיטב הבנתנו, גם בעת חירום).

4. מן הפרסומים לא ברור מהו הדאטה שימש לתפעול המערכת. אולם, בנט מתאר מערכת מרכזית של משרד הביטחון וצה"ל, שלתוכה "נשפוך את כל המידע", כלומר, הוא מניח שיקבל גישה לנתוני האיכון של השב"כ. אמירה זאת מנוגדת לכל הצהרות המדינה, הן כלפי בג"ץ הן כלפי וועדת החוץ והביטחון של הכנסת הן כלפי הציבור, לפיהן לא ייעשה שום שימוש נוסף במידע ובוודאי שהוא לא יועבר לשום רשות אחרת מרשויות המדינה.

5. גם אם המידע במערכת הוא אנונימי, קיימת יכולת קלה יחסית לבצע זיהוי חוזר. כאשר מדובר על מערכת המקבלת, למשל, את נתוני האיכון של "חולה מס" 74" ארבעה עשר יום אחורה, היכולת שלה לבצע זיהוי חוזר היא גבוהה. אפשר לדעת להיכן חזר החולה כל לילה כדי לישון, מהו מקום העבודה שלו ועוד.

6. מערכת "דירוג ההדבקה" תוכל להפוך בקלות למערכת "דירוג חברתי". זאת, משום שאפשר להוסיף לה בנקל משתנים נוספים (החל בגיל, מין, היסטוריה רפואית, מוצא, עובר במצב דתי, קשרי משפחה, מיקום גיאוגרפי, מקום עבודה, וכלה בעמדה פוליטית); ואף שהיא מיועדת כרגע להכרעה מי יצטרך לעבור בדיקה לגילוי המחלה, ניתן יהיה להשתמש בה בהמשך לצורך הכרעה, למשל, מי יוכל לצאת מהבית ומי לא ולהיכן. מדובר למעשה בפעם הראשונה שבה ייעשה שימוש במערכת דירוג חברתי מבוססת בינה מלאכותית במדינת ישראל, וזאת מבלי שיש קנה מידה חוקי או אתי לפקח על כך; מבלי שהתקיים דיון ציבורי בהשלכות ובעיקר – מבלי שהוכח הצורך הבוטח בכך. אנו חוששות מאד ממדרון חלקלק שבו הן מערכת הביטחון והן פוליטיקאים לא יוכלו לעמוד בפיתוי לעשות שימוש במערכת לצרכים נוספים בהמשך.

7. תוכנית בנט מבקשת להמשיך ולהשאיר את הטיפול במידע הפרטי הרגיש על אודות אזרחי ישראל בידי מערכת הביטחון, ויתרה מכך, להעביר מידע מן השב"כ אל הצבא ומשרד הביטחון. נזכיר כי מדובר במידע רגיש על אודות אזרחים שאינם עבריינים, חשודים, אויבים או דיסידנטים. לכך יש השלכות קשות בכמה מישורים. (1) העצמת הביטחוניזציה של משבר שהוא בבסיסו משבר אזרחי ולא בטחוני. (2) מערכת הביטחון ומשרד הביטחון הם גופים שהשקיפות לגביהם מועטה. כך, לא יוכלו אזרחים להיות חשופים לבאק-אנד של המערכת, להליכי הרכש והמיכרוז, לשימושים הנוספים ועוד, והפיקוח הציבורי עליהם יהיה דל. (3) מדובר במשבר תפיסתי בתוך ארגוני הביטחון עצמם. ארגונים אלה הורגלו לעבוד תחת כללים הנוגעים לטיפול באויב חיצוני ומערכת ההגבלות החלה עליהם מצומצמת בהרבה מזו של מערכות אזרחיות. הפעלת סמכויותיהם נגד אוכלוסיית אזרחי ישראל יוצרת צורך בשינוי מהותי של הכללים וההגבלות המוטלים עליהם.

8. הואיל וכל הצגת המערכת נעשתה בחופזה ומאחורי מסך ההסתרה הביטחוני, אין בידינו לדעת מי יהיה חשוף למידע, איך יתבצעו שמירתו והחזקתו, אבטחתו ומחיקתו בסיום המשבר. נזכיר כי מדובר במשבר אזרחי, וכי במדינות אחרות הוכח שהשקיפות משחקת תפקיד הכרחי בשימוש בטכנולוגיות מעקב.

9. כפי שנכתב בהודעת השר בנט הוא מקווה שהמערכת תופץ בעולם בעקבות השימוש בה בישראל. נזכיר, כי אין כל סיבה שהמידע הפרטי על אודות אזרחי ישראל ישמש לשולחן הניסויים של כל אזרחי העולם. איש לא ביקש רשות להשתמש במידע לתכלית הזאת, והדבר טעון דיון ציבורי והתייחסות בכללים.

עם זאת, לתפיסתנו אין לשלול באופן מוחלט את השימוש במערכת אלא להתנות אותו בהתקיימות התנאים הבאים:

1. הסרת מרכיב הדירוג החברתי מן המערכת.
2. התקשרות ישירה ושקופה בין משרד הבריאות לבין החברה הפרטית, ללא חסות או תיווך או הפעלת משרד הביטחון או הצבא.
3. שימוש בנתוני מיקום ואיכון שלא יגיעו מן השב"כ אלא מחברות הסלולר, בהליך שייקבע מול משרד הבריאות.
4. עמידה בכללי התקשרות תקינים כפי שפירטנו לעיל.
5. עמידה בכללי עיצוב לפרטיות, הגנת פרטיות ואבטחת מידע כפי שפירטנו לעיל.